

Uude(lee)n ajattelua

Kirjaston hankintatyö murroksessa

STKS:n tietoaistoseminaari 11.3.2013

Ulla Pesola, Jyväskylän yliopiston kirjasto

- Uuden opettelua
  - E-aineistojen murros
    - Hankintamallit
    - Uudet työkalut

- Uudelleen ajattelua
  - Työprosessien kehittäminen
  - Työnjako
  - Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

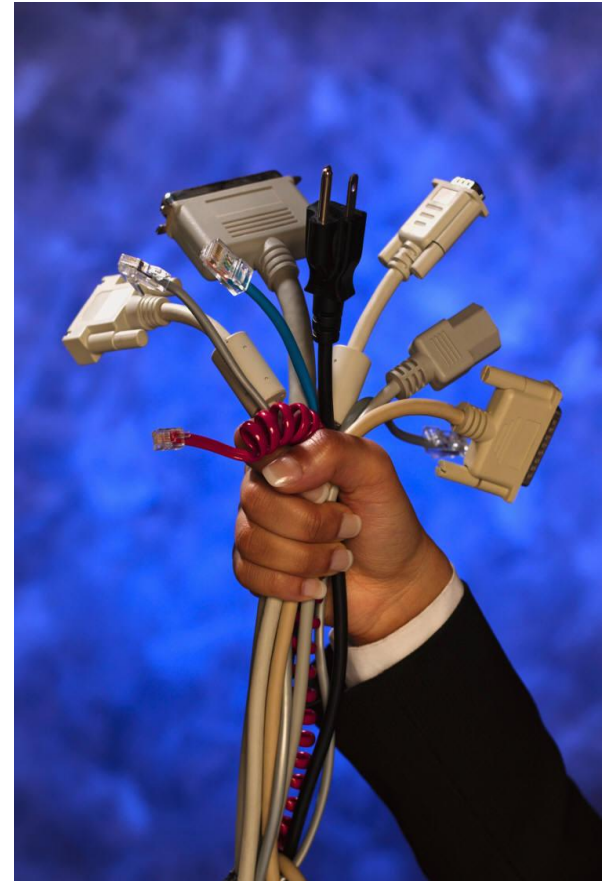

E-aineistojen murros jatkuu

- Yhä enemmän omia sopimuksia kustantajien ja välittäjien kanssa
- Uudet hankintakriteerit vaikuttavat myös työprosesseihin:
  - Paketti vai yksittäin (voiko edes valita)?
  - DRM, yhtäaikaisten käyttäjien määrä
  - Vuositilaus vai kertaosto
  - Tilastointi – COUNTER + muu tuki
  - Metadata

E-kirjojen hankintamalleja

E-kirjapaketit

- Vuositilaus
  - FinELib Ebrary Academic Complete
- Kertaostot
  - Erikokoisia paketteja eri toimijoilta
  - n. 40 - yli 2000 nimekettä
- Joustavuus kasvanut, eri kokoisia, räätälöintiä

E-kirjapaketit (2)

- Kustannustehokas
- MARCIt helposti ladattavissa
- Tulee sitäkin mitä ei tarvita
  - Isoissa kyllä, pienemmissä ei niinkään, alkaa olla jo aika joustavaa
  - Vrt. lehtipaketit ja niihin liittynyt keskustelu →
Haittaako?
- Mistä rahat kertaostopaketteihin...

Yksittäin ostettavat kirjat

- Yleensä aggregaattoreiden alustalle
  - DawsonEra, Ebrary, Ellibs
- Hakuteoksia kustantajien alustoille
- Yleisesti ottaen kustantajat eivät tarjoa yksittäin

Yksittäin ostettavat (2)

- Vastaa usein hankintaesitykseen
  - Esim. JYK:ssa DawsonEran aineistoilla hyvät käyttötilastot
- Kalliimpi yksittäinen nimeke → toisaalta hinta/käyttökerta parempi
- Aggregaattoreiden alustalla yleensä rajatumpi käyttö

Käyttöön perustuva hankinta

- PDA-, DDA- , EBS-, ...
- JYK:ssä PDA: ebrary 2. aalto, uutena Ebsco
- Osassa malleista kootaan kokoelma itse, osassa otetaan koko kokoelma määräajaksi
- Tiettyjen kriteerin täytyessä kirja ostautuu
- Vuokrausmahdollisuus → vuokratyöntekijä n. 10-15% listahinnasta

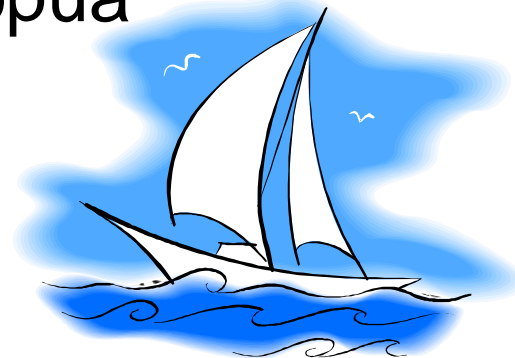
Käyttöön perustuva hankinta (2)

- Ostetaan vain se mille todella käyttöä
- Kokoelman valitsijan kannalta työläs
  - Kohdennettu kokoelma
tarkoituksenmukaisempi
- Työprosesseihin muutoksia (esim. MARC-tietueet tietokantaan) → rutiinien haku
- Välillä turhauttavaa, kokeiluja ja epäonnistumisia
  - SILTI KANNATTAA!

Hankintamallit - yhteenveto

- Eri mallit täydentävät toisiaan
  - Perusta, täydennys ja tilkitseminen
  - Toisaalta kun perusta on kunnossa, olisi yhä enemmän tarvetta yksittäisille ostoille
- Just in time / Just in case
  - JiT yksittäiset + PDA
  - JiC yksittäiset + paketit
- Uskallettava kokeilla, kehittää, luopua

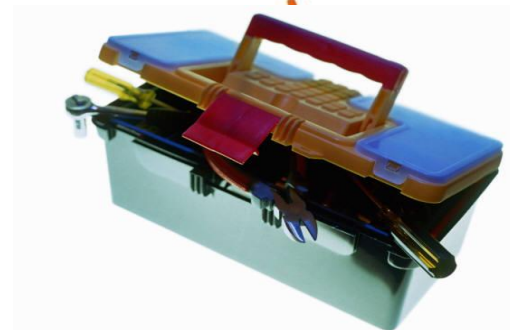

Työkalut

ERM Electronic Resource Management

- JYKissä Ebscon ERM (korvaa aiemman Word-dokumentin!)
- Tallennetaan kustantajaan, lehtinimekkeeseen, pakettiin liittyvää tietoa
  - Admin sivuston URL
  - Käyttäjätunnukset
  - Huomioita sotkuista
- Osa perustiedoista suoraan tilaustietokannasta, osa vieään itse (e-kirjat)

ERM (2)

- Ehdoton silloin kun työllä on monta tekijää
- Mietittävää
  - Mitä tietoja viedään
    - K.I.S.S.
  - Minkä toimijan ERM valitaan
    - Funktiot
    - Sopimusvälittäjät – iso osa tiedoista valmiina
      - Kuinka käy jos välittäjä vaihtuu?

Käyttötilastopalvelut

- Käyttötilastot
  - Entistä tärkeämpi mittari ja osa kokoelmien evaluointia
- Käyttötilastopalvelut
  - JYK:ssä Ebscon Usage Consolidation 2013 →
  - Tietokantaan viedään kustantajan tai välittäjän URLit, käyttäjätunnukset ja salasanat
  - Saadaan e-lehtien käyttötilastot enemmän tai vähemmän automaattisesti

Käyttötilastopalvelut (2)

- SUSHI-yhteensopiva
  - Tilastot voidaan ladata automaattisesti halutuin väliajoin
  - Suuri hyöty – työn automatisointi
- COUNTER-yhteensopiva
  - Tilastot otetaan kuten ennen ja ladataan UC:hen
  - Toistaiseksi samat ongelmat kuin ennenkin: Mistä tilastot, mistä tunnukset, miksi ei saada, miksi ei lataudu jne

Käyttötilastopalvelut (3)

- Monipuolisempi raportointimahdollisuus
- Yhteydet tilaustietokantaan – esim. artikkelilatauksen hinta näkyvissä lehtiä uusittaessa
- Mietittävää
  - Millä ajalla tehdään perustyö
  - Aktiivisuus kehitystyössä
    - Ongelmat lähinnä lataamiseen ja tietojen tallentamiseen liittyviä **käytännön** ongelmia

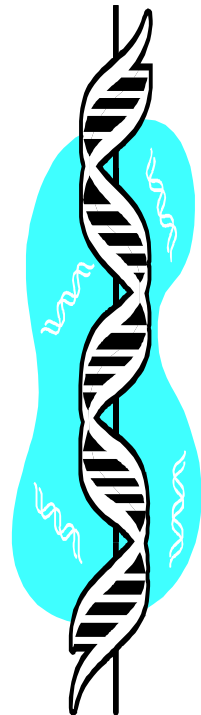

Rethinking

Uudet prosessit

- Yhteydenpito kustantajiin ja välittäjiin
  - Mitä parempi yhteys sen isompi hyöty
- MARC-tietueet
  - Pakettien ajot/poistot – PDA:n rutiinit
  - Luettelointi/sisällönkuvailu?
- Käyttötilastot ja käytön analyysi
  - Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Ajankäyttöä ja asennetta

- Työnjako ja töiden organisointi
  - **Ajankäyttö**
    - Kehittäminen vie aikaa, mutta on varmasti sen arvoista
  - Osaamisen jakaminen oman talon sisällä ja kansallisesti
    - JYK:ssa Sähköisen kirjan teknologia – hanke → jalkautetaan KAIKILLE

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

- Kaupalliset toimijat
- Samassa veneessä, yhteinen halu kehittää
- Palautetta, kehitysideoita
- Apua käytönanalyysiin ja markkinointiin ("after purchase")
- Kyllä, siitä ON hyötyä!

KIITOS!

ulla.pesola@jyu.fi

